

In memoriam Fogassy Elemér

Fogassy Elemér, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem emeritusz professzora életének 92. évében, 2026. január 27-én elhunyt.

Budapesten született 1934. június 8-án. Vegyész-mérnöki diplomát 1957-ben, gyógyszer-mérnöki szakmérnöki oklevelet pedig 1966-ban szerzett a Budapesti Műszaki Egyetem (BME) Vegyész-mérnöki Karán. 1957-től 1964-ig a gyógyszeriparban (először a Chinoin, majd az Egis Gyógyszergyárban) dolgozott mint fejlesztőmérnök. Ezután került a BME Szerves Kémiai Technológia Tanszékére, ahol tanársegédként (1964–

1976), docensként (1976–1987), majd 1987-től egyetemi tanárként végezte oktató- és kutatómunkáját. 1991-től 1999-ig volt a Tanszék vezetője, majd 2005-ig kutató főmérnök-ként dolgozott. Oktatómunkája felölelte a technológiai jellegű laboratóriumi gyakorlatok vezetését, a „Gyógyszerkémiai alapfolyamatok”, a „Gyógyszeripari technológia” és a „Kémiai technológiák alapjai/Vegyipari technológiák” című tárgyak előadását. Fogassy Elemér kiváló oktató volt, a diákok nagyon szerették és tisztelték, mindig nagy elismeréssel beszéltek róla. A BSc- és MSc-záróvizsgákon személyesen is meggyőződtem segítőkész, hallgatóbarát megnyilvánulásairól. Témavezetésével nagyszámú sikeres szakdolgozat, diplomamunka és TDK-dolgozat született. Kiemelendő, hogy 18 sikeresen megvédett PhD-értekezés is készült irányítása alatt.

Kutatási területe a gyógyszeripari technológiák kidolgozása, különösen az enantiomerelválasztás módszereinek kutatása és az enantiomerfelismerés vizsgálata volt. A tiszta optikai izomerek előállítására egyre nagyobb jelentőségű nemcsak a kutatásban és a gyógyszeriparban, hanem a növényvédőszer-, élelmiszer- és kozmetikai iparban is. Ezekben a területeken Fogassy professzor nemcsak hazai szinten, hanem nemzetközi mércével mérve is kimagasló eredményeket ért el. A hazai gyógyszeripar területén 14 ipari gyártástechnológia (Dihidroklorotiazid, Klorotiazid, Jumex, Prostaglandinok, Mellipramin, Tizercin, Klorocid, Dopegyt, Hibernál, Krizantémsav, Levamisol, Tamsol, Duloxetin, Pregablin) kidolgozásában, számos gyógyszer (pl. Probon, Tolperizon, Trimetoprim, Grandaxin, Flumequin, Diltiazem stb.) fejlesztésében

Interjú a Jedlik Ányos-díj átadása alkalmából (2022)

vett részt, vagy hasznosították a munkáját. Gyógyszeripari tevékenysége eredményeképpen munkatársaival több mint 110 találmányi bejelentést tett.

Munkásságát számos elismeréssel jutalmazták, melyek közül kiemelendő a Kiváló Feltaláló arany fokozat (négy alkalommal), a Varga József-érem, a Jedlik Ányos-, a Csűrös Zoltán-, a Szent-Györgyi Albert- és a Gábor Dénes-díj, valamint az Akadémiai-Szabadalmi Nívódíj. Két alkalommal volt a Vegyész-mérnöki Kar kiváló oktatója. Emlékszem, hogy amikor a Kajtár-Hollósi-emlékplakettet átvette, két hölgynek mondott külön köszönetet: az egyik Ács Mária, aki munkatársa, felesége és gyermekeinek édesanyja, a másik pedig Pálovics Emese, aki több évtizedig odaadó munkatársa volt.

Elemér nagy figyelmet szentelt munkatársainak és szimpátiával fordult felénk még magánéleti kérdésekben is. Észrevette, ha valakinek rossz kedve volt, és mindig tudott valami biztatót mondani, amivel erőt öntött az emberekbe.

Az 1980-as évek derekán a CH épület „Múterem” laborjában dolgozó kutatócsoportunkba került doktoránsként két kiváló kémikus (Greff Zoltán és Keskeny Ernő), akik Fogassy Elemér professzor úrnál végeztek TDK-munkát, majd szintén az ő témavezetésével diplomáztak. Nemcsak szakmai, hanem emberi tulajdonságairól is nagy elismeréssel és szeretettel beszéltek róla. Elemért tekintették második édesapjuknak. Ernő mesélte nekem, hogy másodéves korukban, amikor pont Elemérnél vizsgázott, Zoli a vizgára történő várakozás közben epileptikus rohamot kapott, így kihívták a mentőket. Ernő félbeszakította a vizsgát, és mivel Zoli legjobb barátja volt, elkísérte őt a kórházba, majd vilamossal visszament Elemérhez. Elemér Zoli állapotáról pozitív visszajelzést kapva, megkérdezte Ernőt, hogy szeretné-e befejezni a vizsgát, vagy halasszák el. Ernő azt mondta, fejezzék be. Az ötös beírása után Elemérrel még több mint egy órát beszéltek Zoli egészségi állapotáról. Ernőt nagyon rosszul érintette, hogy a mentőorvos azt mondta, nem lenne szabad Zolinak folytatnia a vegyész-mérnöki képzést. Szerencsére Elemérnek sikerült megnyugtató lehetőségeket felvázolni és Ernőt megnyugtatni. Pár nappal később Zoli is ötösre vizsgázott Elemérnél.

Keskeny Ernő azt is mesélte, hogy egy alkalommal, amikor este egy zenekarban kellett fellépnie, és labor után nem lett volna ideje hazamenni a gitárjáért, eldugta a hangszerét a laborban egy általa biztonságosnak vélt helyre. Valaki azonban megtalálta, és körbekürtölte, hogy egy gitárt talált. Elemér kérdésére, hogy kié, Ernő bevallotta, hogy az övé. Amikor Ernő elmesélte a körülményeket, Elemér lelkesen azt mondta, nagyon örül annak, ha a kollégáknak hobbiuk van. Szerinte a hosszú munkanap után mindenkinek szüksége van valamire, amivel „fel tudja lazítani az agyát”, hogy a következő nap frissen tudjon gondolkodni.

A következő anekdota Elemérről származik: „Amikor pályakezdő mérnök voltam a Chinoinban, a művezető kezdetben csak „Fogassy úr”-nak szólított. Csak később, amikor egy fontos problémát sikerült megoldanom, ami a művezetőnek is nagyon tetszett, kezdett el „mérnök úr”-nak hívni. Tudod, milyen nehéz volt az ötvenes években az én nevemmel érvényesülni? Gondold csak el: a nevem végén két s és egy y van!”

Fogassy Elemérrel személyesen először a 80-as évek elején a BME Vegyész-mérnöki Karának Vegyésznapokkal egybekötött

„Show's Sonka” vetélkedőjén találkoztam: Ács Máriával egy cirkuszi mutatványnak is beillő artistaszámot adtak elő, ahol Elemér csillogtathatta súlyemelői képességeit. Szorosabb kapcsolatunk közvetlenül „a kémiai tudomány doktora” cím elnyeréséhez szükséges disszertációm védeése után alakult ki. Fogassy professzor is tagja volt a bírálóbizottságnak. Másnap felhívott, hogy beszélgethetünk-e a közös tématerületünkről: vagyis az enantiomerfelismerésről. Természetesen ezt nagy megtiszteltetésnek

éreztem, és nagyon örültem a lehetőségnek. Ezek a beszélgetések, bár nem voltak gyakoriak, rendszeressé váltak. A legutolsó beszélgetésünk körülbelül fél éve volt. Ekkor aggodalmát is kifejezte az általa elkezdett enantiomerelválasztás kutatásának jövőjét illetően a Tanszéken.

Fogassy Elemér elhunytával nemcsak kiváló tudóst, hanem igen jó embert is elvesztettünk, aki példakép volt számunkra.

Nyugodjon békében!

Huszthy Péter

Kálmán Alajos emléktáblát avattak a kőbányai Szent László Gimnáziumban

Az MKE 1996 és 2007 közötti elnöke és a Szent László Gimnázium egykori diákja, prof. dr. Kálmán Alajos tiszteletére dr. Fejér Tibor (az első képen jobbra) kőbányai háziorvos kezdeményezésére emléktáblát avattak a Szent László Gimnáziumban 2025. december 15-én.

Beszédet mondott dr. Bombicz Petra (az első képen középen), a HUN-REN Kémiai Kristallográfia Kutató Laboratórium vezetője és prof. dr. Várnagy Katalin (balra), a Magyar Kémikusok Egyesülete főtájtára.

Az ünnepségen a gimnázium vezetői, tanárai és diákjai mellett tiszteletét tette a Kálmán család is.

WILEY-VCH
Chemistry Europe

European Chemical Societies Publishing

Chemistry Europe

- 16 chemical societies
- From 15 European countries
- Which co-own 20 scholarly journals
- Over 19 million downloads in 2022
- Over 120,000 articles published since 1995
- With 128 Chemistry Fellows and 8 Honorary Fellows recognized for excellence in chemistry

www.chemistry-europe.org